

Lesduur: 55 minuten

LES 1 BESTEMMING ONBEKEND

LESVOORBEREIDING

ER REED EEN TREIN NAAR SOBIBOR

Lespakket bij de getuigenis van Jules Schelvis (1921 - 2016)

Vooruitblik op de les

De leerlingen maken via een verhaal kennis met Jules Schelvis, de enige overlevende van een transport van 3006 Joden naar het nazi-kamp Sobibor tijdens de Tweede Wereldoorlog gelegen in het oosten van Polen. Bij het verhaal bedenken ze vragen en maken ze enkele opdrachten die erop zijn gericht het begrip van wat er in de Tweede Wereldoorlog is gebeurd te vergroten.

Doel van de les

De leerlingen lezen het verhaal van Jules Schelvis. Ze kunnen vragen stellen bij de tekst. Ze kunnen na afloop van de les in eigen woorden uitleggen wat Jules heeft meegemaakt.

Materialen

- Leestekst *Er reed een trein naar Sobibor*, voor iedere leerling
- Per groepje een vraag/antwoordblad
- Voor iedere leerling een werkblad
- Woordenboeken
- Computers of tablets

Vorbereiding

- Lees de tekst *Er reed een trein naar Sobibor* door. In de tekst staan woorden en uitdrukkingen die het begrijpen van de tekst lastig kunnen maken voor de leerlingen. Een overzicht van woorden en uitdrukkingen die de leerlingen mogelijk niet kennen, staat in de lijstjes hiernaast. Zorg dat je deze woorden uit kunt leggen. Bespreek de woorden eventueel voor met leerlingen die moeite hebben met lezen.
- Print voor iedere leerling de leestekst uit.

- Print het vraag/antwoordblad uit en knip het blad in stroken.
- Print voor iedere leerling of per tweetal een werkblad uit.
- Leg woordenboeken klaar.
- Zet computers klaar of leg tablets klaar.

Woordenschat

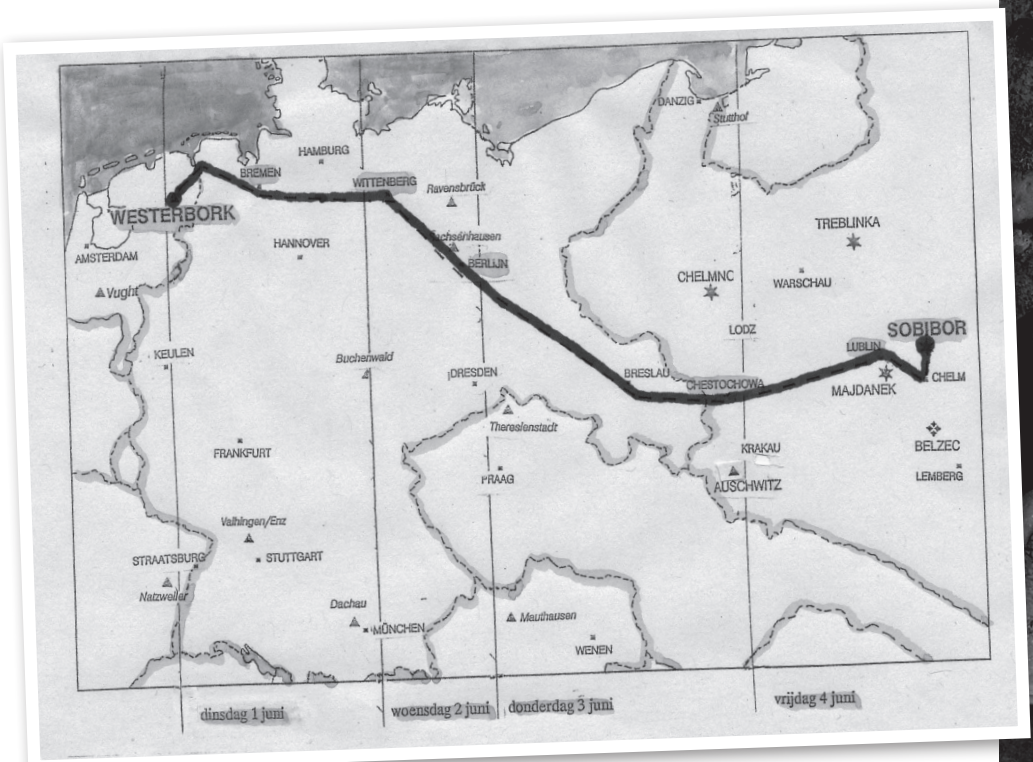
overlevende
voorhuis
drukkersvak
anti-joodse maatregelen
bewegingsvrijheid
verder beperkt
portefeuilles
distributiestamkaarten
rantsoenbonnen
razzia
barakken
bestemming
voorzieningen
weerloos
mensonterend
uitschot
pietluttigheden
bezettende macht
getuigenis

Duitse woorden

Razzia
Rampe
Ordnungspolizei
SS-Sonderkommando
Bahnhofskommando
Arbeitsjuden
SS'er
Slauch
Himmelfahrtstrasse

Uitdrukkingen

Aan de kost zien te komen.
Als sardientjes in het blik.
Als ratten in de val zitten.
Als uitschot behandeld worden.
Een steentje bijdragen.

De route

Introductie

10 minuten

Schrijf op het bord *Bestemming onbekend*. Vraag aan de leerlingen welk beeld dit bij hen oproept. Laat enkele leerlingen reageren. (Veel leerlingen zullen waarschijnlijk in algemene termen denken aan een reis. Sommigen zullen een onbekende bestemming spannend en avontuurlijk vinden, anderen houden wellicht niet van zulke onzekerheid.)

Schrijf vervolgens het woord *barak* op het bord. Vraag welk beeld de combinatie van beide woorden oproept. Laat enkele leerlingen reageren.

Voeg tenslotte het woord *razzia* toe aan de andere twee woorden. Vraag of de leerlingen een idee hebben wat dit woord betekent. Licht het zo nodig toe.

Vraag tot slot of de leerlingen kunnen aangeven op welke gebeurtenis in de geschiedenis de woorden *bestemming onbekend*, *barak* en *razzia* van toepassing zijn. Breng het gesprek op de Tweede Wereldoorlog. Ga kort in op het concept *oorlog*.

Stel de volgende vragen:

- Als er oorlog is in het land waar je woont, wat betekent dat dan voor het dagelijks leven, denk je?
- Wat zou er in het geval van oorlog volgens jou hetzelfde blijven en wat zou er veranderen?
- Wat betekent oorlog voor je eigen vrijheid? Kun je in een oorlog nog doen wat je zelf graag wilt?

Instructie

5 minuten

Vertel dat de leerlingen voor zichzelf een tekst gaan lezen over een Joodse man die gevangen werd genomen door de Duitsers en die de oorlog heeft overleefd. Leg uit dat hij zijn verhaal wil vertellen aan zo veel mogelijk mensen om eraan bij te dragen dat wat hij heeft meegemaakt nooit meer zal gebeuren. Vertel dat de leerlingen in groepjes de lastige woorden uit de tekst gaan bespreken. Woorden die niemand uit het groepje kent, kunnen worden opgezocht in een woordenboek of met de computer/tablet. Vervolgens bedenken de leerlingen in hun groepje een vraag bij een specifiek gedeelte van de tekst. Daarna gaan de leerlingen individueel of in tweetallen verder met een aantal opdrachten bij de tekst. Deel de leesteksten, de stroken van het vraag/antwoordblad en de werkbladen uit.

Uitvoering

30 minuten

De leerlingen lezen individueel de tekst en onderstrepen woorden die ze niet begrijpen. In groepjes bespreken ze welke woorden ze hebben onderstreept en helpen ze elkaar om de betekenis van de woorden te verklaren.

Met hun groepje bedenken ze een vraag bij een specifiek gedeelte van de tekst en schrijven de vraag op de vraag/antwoordstrook.

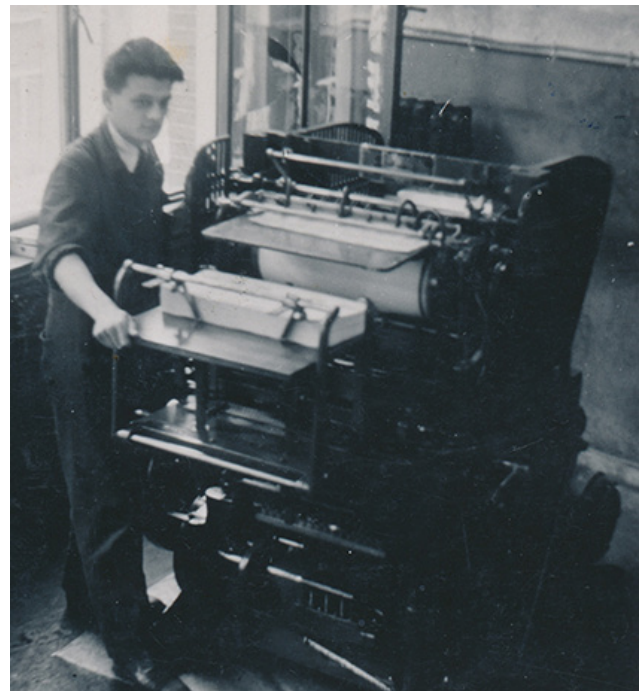
Individueel of in tweetallen maken de leerlingen de opdrachten op het werkblad.

Afsluiting

10 minuten

Vraag enkele leerlingen om kort te vertellen wat ze in deze les over de oorlog te weten zijn gekomen. Bespreek de vragen die de verschillende groepjes hebben gesteld aan de tekst. Laat de leerlingen zelf de antwoorden op de vragen formuleren.

Kijk tot slot terug naar de vragen uit de introductie. Ga samen na of de antwoorden die de leerlingen aan het begin van de les gaven hetzelfde zijn gebleven of dat ze hun antwoorden, nu ze het verhaal van Jules kennen, willen bijstellen of nuanceren.

Jules bij Lindenbaum, 1940